

สุรศักดิ์ พัฒสงค์ 2553: การใช้ประโยชน์และปริมาณของไผ่ชางนวล (*Dendrocalamus membranaceus* Munro): กรณีศึกษาป่าห้วยแม่หิน อำเภอท่าว จังหวัดลำปาง ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (การจัดการทรัพยากรป่าไม้) สาขาการจัดการทรัพยากรป่าไม้ ภาควิชาการจัดการป่าไม้
อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผู้ช่วยศาสตราจารย์ขวัญชัย ดวงสถาพร, วท.ด. 72 หน้า

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการใช้ประโยชน์และปริมาณของไผ่ชางนวล บริเวณพื้นที่ป่าห้วยแม่หินซึ่งมีพื้นที่ประมาณ 1,500 ไร่ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ครัวเรือนในชุมชนที่มีการใช้ประโยชน์ไผ่ชางนวลในพื้นที่ดังกล่าว จำนวน 89 ครัวเรือน เพื่อศึกษาปริมาณและรูปแบบการใช้ประโยชน์ไผ่ชางนวล และทำการสำรวจภาคสนามเพื่อประเมินปริมาณลำไผ่ในป่า โดยใช้วิธีการสำรวจแบบแปลงเป็นแนว (line plot system) ผลการศึกษาพบว่า มีจำนวนครัวเรือนที่เข้าไปเก็บหาลำไผ่ชางนวลจากป่ามาใช้ประโยชน์จำนวน 51 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 57.3 ของจำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่ศึกษาทั้งหมด มีปริมาณการเก็บหาทั้งสิ้น 87,187 ลำ แยกออกเป็นการเก็บหาเพื่อใช้ประโยชน์ภายในครัวเรือนจำนวน 16 ครัวเรือน เก็บหาได้ทั้งหมด 3,875 ลำต่อปี เฉลี่ย 242 ลำต่อครัวเรือนต่อปี และเก็บหาเพื่อนำไปจำหน่ายจำนวน 35 ครัวเรือน เก็บหาได้ทั้งหมด 83,312 ลำต่อปี เฉลี่ย 2,381 ลำต่อครัวเรือนต่อปี ช่วงเวลาในการเก็บหาส่วนใหญ่เก็บหาในช่วงเดือนมกราคม-เมษายน โดยอายุของลำไผ่ที่เก็บหาส่วนใหญ่มีอายุประมาณ 2 ปี คิดเป็นร้อยละ 60.8 ในส่วนของตำแหน่งการตัดลำไผ่ส่วนใหญ่ร้อยละ 90.2 จะเลือกตัดลำที่อยู่บริเวณรอบนอกกอไผ่ จากการศึกษาการใช้ประโยชน์หน่อไผ่ชางนวลพบว่า มีจำนวนครัวเรือนที่เก็บหา 50 ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 56.18 ของจำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่ศึกษาทั้งหมด มีปริมาณการเก็บหา 35,168 หน่อต่อปี แยกออกเป็นการเก็บหาเพื่อใช้บริโภคภายในครัวเรือน 7,528 หน่อ และเพื่อจำหน่าย 27,640 หน่อ และส่วนใหญ่เก็บหาในช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม

จากการสำรวจปริมาณของไผ่ชางนวลในป่า พบไผ่ชางนวลกระจายทั่วทั้งพื้นที่ โดยมีความหนาแน่นเฉลี่ย 33 กอต่อไร่ มีปริมาณลำเฉลี่ย 374 ลำต่อไร่ ซึ่งจากการศึกษาครั้งนี้สามารถประเมินปริมาณของไผ่ชางนวลทั้งหมดในพื้นที่ที่มีปริมาณไม่น้อยกว่า 560,338 ลำ โดยแบ่งออกเป็นลำที่มีอายุน้อยกว่า 1 ปี จำนวน 7,685 ลำ ลำที่มีอายุประมาณ 1 ปี จำนวน 108,966 ลำ ลำที่มีอายุประมาณ 2 ปี จำนวน 154,666 ลำ ลำที่มีอายุประมาณ 3 ปี จำนวน 177,996 ลำ และลำที่มีอายุมากกว่า 3 ปี จำนวน 111,025 ลำ และมีปริมาณลำไผ่ที่ตายขณะศึกษาจำนวน 148,628 ลำ

จากการศึกษาความเพิ่มพูนรายปีและศักยภาพของป่าห้วยแม่หิน ในการตอบสนองความต้องการใช้ประโยชน์ของชุมชน พบว่าความเพิ่มพูนรายปีของไผ่ชางนวลมีปริมาณเท่ากับ 42,853 ลำต่อปี ซึ่งน้อยกว่าปริมาณการใช้ประโยชน์ของชุมชน หรือคิดเป็นร้อยละ 49.2 ของปริมาณการใช้ประโยชน์เท่านั้น ทำให้สถานภาพในปัจจุบันของป่าห้วยแม่หิน ไม่สามารถตอบสนองความต้องการใช้ประโยชน์ของชุมชนได้อย่างเพียงพอ